

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет інженерно-технологічний
Кафедра проектування технічних систем

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

**Економіка, організація та управління аграрного виробництва
(Вибірковий)**

Реалізується в межах освітньої програми **Агроінженерія**
(назва)

за спеціальністю **Н7 «Агроінженерія»**

(шифр, назва)

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2026

Розробники:

Наталія ТАРЕЛЬНИК, докт. техн.
наук, доц., проф. каф. ПТС

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри проектування технічних систем	Протокол № 14 від «03» червня 2026 р.	
	Завідувач кафедри	 Олександр ІВЧЕНКО (П'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Богдан САРЖАНОВ

Декан ІТФ

Світлана ХУРСЕНКО

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

Богдан САРЖАНОВ

Олександр ІВЧЕНКО

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Наталія Тарельник

Зареєстровано в електронній базі:

15.06. 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка, організація та управління аграрного виробництва			
2.	Факультет/кафедра	Інженерно-технологічний факультет/ кафедра проектування технічних систем			
3.	Статус ОК	Вибірковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми)	Освітньо-наукова програма «Агроінженерія» за спеціальністю Н7 «Агроінженерія»			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)				
6.	Рівень НРК	6 рівень			
7.	Семестр та тривалість вивчення	Денна 6 семестр, 15 тижнів			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл – 150 годин	Контактна робота(заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні / семінарські	Лабораторні	
		Денна 30	Денна 30		Денна 90
10.	Мова навчання	Українська, англійська			
11.	Викладач / Координатор освітнього компонента	Тарельник Наталія В'ячеславівна, докт. техн. наук, доц., проф. кафедри проектування технічних систем			
11.1	Контактна інформація	Години консультацій – кожного понеділка з 10.00 до 12.00, кабінет 415м тел. +38(066) 734-18-06 natasha-tarelnik@ukr.net			
12.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент спрямований на формування та розширення світогляду здобувача в області економіки, організації та управління аграрного виробництва, здатності до вдосконалення надання послуг у сфері інженерії агропромислового виробництва; здатності здобувача формувати цілі техніко-економічних досліджень з метою прийняття обґрунтованих економічних рішень, вміння знаходити шляхи вирішення проблемних ситуацій в аграрному виробництві.			
13.	Мета освітнього компонента	Метою освітнього компонента є формування у здобувачів вищої освіти навиків щодо здійснення якісної і продуктивної економічної роботи у сфері аграрного бізнесу на основі опанування теоретичних знань і практичних навичок з економіки, організації виробництва, управління ресурсами та ринкової конкуренції в аграрному секторі для підвищення рівня ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств, сприяння сталому розвитку аграрної галузі та розвитку кваліфікованих фахівців для цього сектора економіки.			
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Дисципліна базується на ОК15 «Технології виробництва і контролю якості агропродукції» та ОК21 «Техніко-економічне обґрунтування процесів агропромисловості»			
15.	Політика академічної доброчесності	Система вимог, які ставляться перед здобувачем вищої освіти під час вивчення освітнього компоненту: • проходження здобувачами етапів оцінювання у встановлені терміни; • виконання і захист письмових та практичних робіт у встановлені			

		терміни; • дотримання при виконанні письмових робіт положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в СНАУ (https://bit.ly/2TNvfE0); • дотримання здобувачми кодексу академічної доброчесності СНАУ (https://bit.ly/3xf92wW). Підготовлені до оцінювання письмові роботи повинні бути оригінальними та виконані самостійно здобувачем вищої освіти. Письмові роботи, які виконані і здані із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на оцінку нижче від отриманого результату. Роботи, які виконані з низьким рівнем унікальності або є копією «чужої» роботи оцінюватимуться на «нуль» з послідуочим виконанням роботи згідно іншого оригінального індивідуального завдання. Передача письмових робіт відбувається після повторного виконання або доопрацювання. Списування із різних джерел інформації (в т.ч. із використанням мобільних девайсів та гаджетів) під час екзаменів заборонено. При виявленні факту списування – робота здобувача анулюється і екзамен складається повторно. Перескладання заліку відбувається із дозволу відділу аспірантури та докторантури в зазначені терміни після повторного засвоєння матеріалу з освітнього компоненту.
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4819
17	Ключові слова	Економіка, ефективність, управління, аграрне виробництво

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента здобувач очікувано буде здатен...»	Як оцінюється ДРН
ДРН 1. Застосовувати нові ідеї та концепції розвитку агроінженерії в агропромисловому виробництві.	Усне опитування, письмовий контроль, тестові завдання у формі множинного вибору
ДРН 2. Розв'язувати типові технічні задачі пов'язані з функціонуванням техніки та виробничими процесами агропромислового виробництва.	Усне опитування, письмовий контроль, тестові завдання у формі множинного вибору
ДРН 3. Вибирати механізовані технології та оцінювати значимість отриманих результатів виробничої діяльності за економічними та якісними критеріями	Усне опитування, письмовий контроль, тестові завдання у формі множинного вибору
ДРН 4. Демонструвати повагу до етичних принципів, своєю поведінкою впроваджувати етичні норми взаємовідносин в колективі, які сприяють досягненню виробничої мети.	Усне опитування, письмовий контроль, тестові завдання у формі множинного вибору
ДРН 5. Визначати показники якості технологічних процесів, машин та обладнання.	Усне опитування, письмовий контроль, тестові завдання у формі множинного вибору

* індивідуальне завдання:

- 1) аналіз та оцінка економічного процесу виробництва на підприємствах АПК;
- 2) шляхи вдосконалення управління аграрного виробництва.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомен- дована література	
	Аудиторна робота		Самос- тійна робота		
	Лк	П.з / семін.з			Лаб. з.
Тема 1. Вступ. Аграрне підприємство, як суб'єкт господарювання. 1. 1. Агропромисловий комплекс, його місце і роль в економіці держави. 2. Особливості сільського господарства і агропромислового виробництва та їх вплив на економіку підприємств агропромислового комплексу. 3. Підприємство в сучасній системі господарювання. 4. Види підприємств та їх організаційно-правові форми. 5. Сучасне ринкове середовище. <i>ПЗ. Визначення структури агропромислового комплексу України.</i>	2	2		5	[1], [2], [5], [7]
Тема 2. Земельні ресурси аграрних підприємств. 1.Земельні ресурси аграрних підприємств. 2. Сучасний рівень та економічна ефективність використання землі в підприємстві 3.Показники ефективного використання землі. 4. Динаміка та фактори ефективності використання землі. 5. Шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів. <i>ПЗ. Визначення структури земельних ресурсів.</i>	2	2		5	[1], [2], [5], [7]
Тема 3. Трудові ресурси аграрних підприємств. 1.Трудові ресурси в сільському господарстві, показники використання їх в сільському господарстві. 2.Продуктивність праці. 3.Показники продуктивності праці. 4. Планування чисельності персоналу та ринок праці. <i>ПЗ. Визначення рівня використання земельних ресурсів.</i>	2	2		10	[1-7]
Тема 4. Матеріально- технічна база в аграрному виробництві. 1.Суть матеріально- технічної бази. 2.Особливості і стан матеріально-технічної бази аграрних підприємств. 3.Машино- тракторний парк і ефективність його використання. 4. Виробничі процеси агропромислового виробництва. <i>ПЗ. Визначення енергооснащеності виробництва і енергоозброєність праці.</i>	2	2		10	[1-7]
Тема 5. Науково технічний прогрес в аграрному виробництві. 1. Науково-технічний прогрес та його роль у розвитку виробництва. 2. Транспортні засоби та ефективність їх використання в аграрному виробництві. 3. Інноваційна діяльність аграрних підприємств. <i>ПЗ. Оцінка ефективності технічних нововведень.</i>	2	2	-	10	[1-7]
Тема 6. Виробничі фонди і капітальні вкладення в аграрному виробництві.	2	2	-	5	[1-7]

1.Поняття про засоби виробництва і виробничі фонди. 2. Джерела і форми відтворення основних засобів 3.Знос і амортизація основних засобів виробництва. 4.Ефективність використання основних виробничих фондів. 5.Ефективність використання оборотних фондів. 6.Капітальні вкладення в аграрному виробництві. 7. Лізинг <i>ПЗ. Визначення складу і класифікація оборотних фондів.</i>					
Тема 7. Продукція підприємства, її якість. 1.Продукція аграрного виробництва. 2. Якість продукції та забезпечення її конкурентоспроможності. 3. Якість технологічних процесів, машин та обладнання. 4. Стандартизація і сертифікація як нормативні засади якості й безпечності с./г. продукції. <i>ПЗ. Управління якістю с/г продукції.</i>	2	2	-	5	[1], [2], [4], [8], [9]
Тема 8. Спеціалізація, концентрація в сільськогосподарському виробництві. 1. Суть і фактори розміщення та спеціалізації аграрного виробництва. 2. Форми спеціалізації і методика визначення виробничого напрямку аграрного підприємства. 3.Поняття та види галузей в с. г. 1. Концентрація сільськогосподарського виробництва. 2. Основні показники рівня концентрації. <i>ПЗ. Визначення показників спеціалізації та концентрації виробництва.</i>	2	2	-	5	[1], [2], [3], [7]
Тема 9. Інтеграція в сільськогосподарському виробництві. 1.Поняття про кооперування і інтеграцію в с./г.. 3. Інтеграційні процеси в аграрному виробництві. 2.Форми агропромислових формувань у сферах виробництва і переробки продукції та їх економічна ефективність. <i>ПЗ. Дослідження агропромислової інтеграції.</i>	2	2	-	5	[1], [2], [3], [5], [7]
Тема 10. Витрати виробництва. 1. Класифікація витрат 2. Суть витрат і собівартості продукції. 3.Види собівартості різних видів продукції і робіт. <i>ПЗ. Визначення витрат виробництва і порядок їх віднесення на певні види продукції.</i>	2	2	-	5	[1], [2], [4], [5], [7]
Тема 11. Собівартість сільськогосподарської продукції. 1.Методика обчислення собівартості продукції, робіт і послуг. 2.Значення, резерви і шляхи зниження собівартості с./г. продукції. 3.Рентабельність с./г. продукції. <i>ПЗ. Розрахунок собівартості сільськогосподарської продукції.</i>	2	2	-	5	[1], [2], [3], [5], [7]
Тема 12. Економіка рослинництва. 1.Сучасний стан економіки рослинництва. 2.Економіка виробництва зерна. 3.Економіка виробництва цукрових буряків. 4.Економіка виробництва картоплі і овочів. <i>ПЗ. Визначення показників економічної оцінки ефективності виробництва кормів.</i>	2	2	-	5	[1], [2], [4], [8], [9]
Тема 13. Економіка тваринництва. 1.Сучасний стан економіки тваринництва.	2	2		5	[1-7]

2.Економіка скотарства. 3.Економіка свинарства. 4.Економіка птахівництва. 5.Економіка вівчарства. <i>ПЗ. Визначення інтенсифікації тваринництва.</i>					
Тема 14. Процес прийняття рішень в менеджменті аграрного підприємства 1.Процес прийняття рішень як основа менеджменту. 2.Чинники ризику та невизначеності при прийнятті управлінських рішень. 3. Способи запобігання ризику в аграрному виробництві. 4. Страховий менеджмент ризиків в аграрному виробництві. 3.Середовище функціонування аграрних підприємств. <i>ПЗ. Визначення та класифікація ризиків в аграрних підприємствах.</i>	2	2		5	[1-7]
Тема 15. Управління інвестиційною та інноваційною діяльністю аграрного підприємства. 1. Сутність, форми та напрями інвестиційних процесів у с./г. 2. Особливості інноваційної діяльності в аграрній сфері виробництва. <i>ПЗ. Визначення шляхів управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.</i>	2	2		5	[1-7]
Всього:	30	30		90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
1	2	3	4	5
ДРН 1. Застосовувати нові ідеї та концепції розвитку агроінженерії в агропромисловому виробництві.	Проблемна лекція, тематична дискусія, навчання через дію, «круглий стіл», обговорення актуальних питань, консультації викладача,	10	Самостійна робота з підручником, опрацювання теоретичного матеріалу.	20
ДРН 2. Розв'язувати типові технічні задачі пов'язані з функціонуванням техніки та виробничими процесами агропромислового виробництва.	Проблемна лекція, тематична дискусія, навчання через дію, «круглий стіл», обговорення актуальних питань.	10	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань.	20
ДРН 3. Вибирати механізовані технології та оцінювати значимість отриманих результатів виробничої діяльності за економічними та якісними критеріями	Проблемна лекція, тематична дискусія, навчання через дію, «круглий стіл», обговорення актуальних питань.	10	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань.	20
ДРН 4. Демонструвати повагу до етичних принципів, своєю поведінкою впроваджувати	Проблемна лекція, тематична дискусія, навчання через дію, «круглий стіл», обговорення актуальних	10	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань.	20

1	2	3	4	5
етичні норми взаємовідносин в колективі, які сприяють досягненню виробничої мети.	питань.			
ДРН 5.Визначати показники якості технологічних процесів, машин та обладнання.	Проблемна лекція, тематична дискусія, навчання через дію, «круглий стіл», обговорення актуальних питань.	20	Самостійна робота з підручником, виконання індивідуальних завдань.	10
Всього годин		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання:

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Виконання індивідуального завдання	25 балів / 25%	На 4 тижні
2.	Виконання індивідуального завдання	25 балів / 25%	На 7 тижні
3.	Виконання індивідуального завдання	25 балів / 25%	На 10 тижні
4.	Аналітичний огляд з презентацією (залік)	25 балів / 25%	На 15 тижні

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно <15 балів	Задовільно 15-18 балів	Добре 19-22 балів	Відмінно 23-25 балів
Виконання індивідуального завдання	Незначна обізнаність щодо проблеми, наведено короткий опис. Не демонструє самостійного мислення щодо обраної теми.	Наведено більшою мірою опис проблеми (без аналізу), недостатнє обґрунтування основних моментів, не достатньо послідовна аргументація, презентація відсутня або подана поверхнево. Опрацьована лише література, що рекомендована викладачем.	Продemonстровано розуміння, глибину та/або деталізацію проблеми; основні проблемні аспекти обґрунтовані, аргументи є послідовними; вивчаються різні точки зору, презентація є змістовною, послідовною. Опрацьована література лише рекомендована викладачем.	Досить глибоко та / або детально розкрита проблема, проаналізовані різні погляди на проблему; всі основні моменти викладені, аргументи послідовні та вагомі; аналізуються різні точки зору, наводяться власні пропозиції.
Аналітичний огляд з презентацією	<30 балів	15-17 балів	18-20 балів	21-25 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконані усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Комп'ютерна симуляція з елементами проблемних завдань	Під час занять

2	Усний зворотний зв'язок від викладача та здобувача під час виконання індивідуального завдання	Під час занять
3	Усний зворотний зв'язок від викладача та здобувача щодо аналітичного огляду з презентацією	15-й тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела:

1. Юхименко П.І., Шуст О.О., Димань Т.М. та ін., Конкурентоспроможність аграрного підприємства: підручник. 2-ге видання, SBA Print, 2026, 536 с.
2. Організація і планування виробництва в аграрних формуваннях: навчальний посібник /За заг. ред. М.М. Ільчука. Вид. 2-ге, перероб та доп. Київ: НУБіП України, 2022. 358 с.
3. Посібник з органічного виробництва, приклади сталих органічних практик/М.Биков, В.Воронцов та інші. (2-ге видання, перероблене та доповнене) – Київ: НУБіП України, 2025. – 232с.
4. Ефективність інженерних рішень: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності 131-Прикладна механіка галузі знань 13-Механічна інженерія / Укладачі: Л.М. Данильченко, В.В. Васильків, І.Г. Ткаченко, М.Д. Сіправська. – Тернопіль: Вид-во ТНТУ, 2024.–248 с.
5. Техніко-економічне обґрунтування інженерних рішень на СТО та АТП : Навчальний посібник / укладачі: Гевко І.Б., Ляшук О.Л., Луцків І.В., Плекан У.М., Клендій В.М. – Тернопіль : Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя, 2021. – 276 с.
6. Косарук О. М., Карачина Н. П. Самоменеджмент. Підручник. Вінниця : ВНТУ, 2026. 279 с. URL: <https://jetiq.vntu.edu.ua/card.php?id=12390> (дата звернення: 04.06.2026).
7. Невлюдов І. Ш. Техніко-економічне обґрунтування інженерних рішень в інтелектуальному виробництві : підручник / І. Ш. Невлюдов. - Кривий Ріг : Чернявський Д. О., 2024. – 388 с. : іл.: URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/27408> (дата звернення: 04.06.2026).

6.2. Додаткові джерела:

8. Tarelnyk V. B., Gaponova O. P., Konoplianchenko Ie. V., Tarelnyk N. V., Dumanchuk M. Yu., Pirogov V. O., Voloshko T. P., Hlushkova D. B. Development the Directed Choice System of the Most Efficient Technology for Improving the Slid-ing Bearings Babbitt Covers Quality. Pt. 2. Mathematical Model of Babbitt Coatings Wear. Criteria for Choosing the Babbitt Coating Formation Technology. Metallofizika i Noveishie Tekhnologii. 2022. Vol. 44. No 12. P. 1643–1659. <https://doi.org/10.15407/mfint.44.12.1643>
9. Tarelnyk V. B., Gaponova O. P., Konoplianchenko Ie. V., Tarelnyk N. V., Dumanchuk M. Y., Mikulina M. O., Pirogov V. O., Gorovoy S. O., Medvedchuk N. K. Development the directed choice system of the most efficient technology for improving the sliding bearings babbitt covers quality. Pt. 1. peculiarities of babbitt coating technologies, Metallofizika i Noveishie Tekhnologii. 2022. Vol. 44. No 11. P. 1475. 14932022. DOI 10.15407/mfint.44.11.1475
10. Tarelnyk V. B., Gaponova O. P., Loboda V. B., Konoplyanchenko E. V., Martsinkovskii V. S., Semirnenko Y. I., Tarelnyk N. V., Mikulina M. A., Sarzhanov B. A. Improving Ecological Safety when Forming Wear-Resistant Coatings on the Surfaces of Rotation Body Parts of 12Kh18N10T Steel Using a Combined Technology Based on Electrosparck Alloying, Surface Engineering and Applied Electrochemistry, 57(2), pp. 173–184, (2021).
11. Гапонова О.П., Охріменко В.О., Тарельник Н.В., Шуляк М.Л., Підвищення ефективності технології нітроцементзації електроіскровим легуванням, Вісник СНАУ, №2 (56), 2024, С. 27-33. DOI <https://doi.org/10.32782/msnau.2024.2.4>